

ANALIZA DZIAŁALNOŚCI GRUPY PRODUCENTÓW TRZODY CHLEWNEJ NA PRZYKŁADZIE ZRZESZENIA PRODUCENTÓW ROLNYCH GMINY BIAŁA

Damian Knecht, Sebastian Środoń

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Abstrakt. Proces powstawania grup producentów trzody chlewnej w Polsce jest dość dynamiczny. Obecnie na rynku wieprzowiny funkcjonuje 181 grup, które zrzeszają około 4000 producentów świń. Celem pracy była charakterystyka działalności Zrzeszenia Producentów Rolnych Gminy Biała. Narzędziem badawczym był kwestionariusz osobowy, a próbę badawczą stanowiło 30 rolników należących do grupy producentów. Badania przyczyniły się do określenia profilu zrzeszonych producentów oraz ich gospodarstw. Wykazano, że po wstąpieniu do grupy producenckiej, w badanych gospodarstwach notowano wzrost wielkości sprzedaży, a także poprawę parametrów produkcyjnych tuczników. Większość producentów nie była zadowolona ze współpracy z zakładami mięsnymi.

Słowa kluczowe: trzoda chlewna, grupy producentów rolnych, korzyści z członkostwa w grupie, integracja pozioma, rynek wieprzowiny

WSTĘP

Rynek trzody chlewnej w Polsce jest bardzo niestabilny, głównie za sprawą wahań cen żywca wieprzowego, a także cen środków do produkcji rolnej. Zmiany cen są trudne do przewidzenia, co znacząco przyczynia się do pogorszenia opłacalności produkcji świń.

Brak opłacalności produkcji jest jednym z głównych czynników, który w znaczącym stopniu wpłynął na spadek krajowego pogłowia trzody chlewnej w latach 2007-2013, z poziomu ponad 18 mln sztuk, do około 11 mln sztuk [Pogłowie trzody... 2013]. W tym okresie poprawiła się jakość produkowanego żywca, bowiem średnia miłośność

tuczników wzrosła z 53,8% do 56,6%. W 2007 roku półtusze w klasie S i E stanowiły odpowiednio 5,6 i 42,0%. Według częściowych danych Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej za 2013 rok, 14,3% półtuszy wieprzowych jest produkowanych w klasie S, a 58,2% półtuszy w klasie E [Miesięczna analiza... 2013].

Indywidualny producent nie jest w stanie przeciwstawić się złej koniunkturze rynkowej, ze względu na niską konkurencyjność. Jednym ze sposobów poprawy tej sytuacji może być zintegrowanie działalności poprzez wstąpienie do grupy producenckiej. Gospodarując w grupie można polepszyć sytuację dochodową gospodarstwa, a także poprawić jego efektywność produkcyjną [Bruynis i in. 2001, Lemanowicz 2004, Catelo i Costales 2008].

Działalność zespołowa jest wyzwaniem, ponieważ wymaga specyficznego podejścia i umiejętności od każdego uczestnika. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej sprawiło, że nasi rolnicy byli zmuszeni zaadoptować się do lokalnych wymogów organizacji wspólnego rynku rolnego [Szczebiot-Knoblach i Kisiel 2004].

Stan zorganizowania krajowych producentów wciąż nie jest mocną stroną polskiego rolnictwa. Producenci, sprzedając swoje tuczniki w sposób niezorganizowany ubojniom, zakładom przetwórczym czy też firmom handlowym, są najsłabszym elementem otoczenia rynkowego, albowiem oferowane partie towaru są z reguły zbyt małe i niedostosowane do oczekiwań odbiorcy [Gołaszewska 2004, Boguta i in. 2008].

Idea integracji poziomej opiera się na wspólnym działaniu określonej liczby producentów, którzy poprzez odpowiedni stopień zorganizowania, dążą do dostosowania swojej produkcji do wymagań odbiorcy. Producenci trzody chlewnej, w celu stabilizacji produkcji i zbytu, podpisują umowy kontraktacyjne na sprzedaż żywca wieprzowego z zakładami mięsnymi. W dużym stopniu to właśnie od porozumienia pomiędzy producentem tuczników a ubojnią zależy opłacalność produkcji [Ortmann i King 2007, Nasalski 2008].

Należy podkreślić, że pojedynczy producent ma zazwyczaj problem ze spełnieniem wymagań ubojni (przetwórcy) w zakresie ilości dostarczanego żywca wieprzowego, głównie z powodu zbyt małej liczby utrzymywanych tuczników. Barię tą można pokonać właśnie dzięki zintegrowanej sprzedaży. Zrzeszanie się hodowców w grupy producenckie może przynieść wiele korzyści, a jedną z najważniejszych jest zwiększenie siły przetargowej [Schulze i Schlecht 2009].

Dzięki większej konkurencyjności, oferowaniu dobrego jakościowo żywca wieprzowego, który może być dostarczany w odpowiednim terminie, grupa producencka może wynegocjować z zakładem mięsnym korzystniejsze warunki sprzedaży tuczników. Uzyskanie wyższej ceny skupu przyczynia się do zwiększenia jednostkowych przychodów członków grupy producenckiej, co w rezultacie poprawia opłacalność tuczu [Knoblach i Kisiel 2004].

Gospodarowanie w grupie pozwala również zmniejszyć koszty produkcji trzody chlewnej. Przy zakupie większej ilości środków do produkcji rolnej, takich jak nawozy, nasiona, środki ochrony roślin, pasze czy też zboża służące do ich produkcji, możliwe jest wynegocjowanie przez grupę producencką niższych cen tych produktów. Zmniejszenie nakładów ponoszonych przez hodowców na wyprodukowanie tucznika, poprzez zastosowanie tańszych środków do produkcji, wpływa na zwiększenie stopnia rentowności chowu i poprawę sytuacji materialnej gospodarstw [Banaszak 2005, Zarafshani i in. 2010].

Działalność grup jest regulowana na mocy Ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw [Ustawa...

2000], która stanowi podstawę prawną organizowania się producentów rolnych w grupy, a tych z kolei w związku grup [Promocja... 2011].

GPR mogą się ubiegać o pomoc finansową w ramach działania „Grupy producentów rolnych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zgodnie z art. 35. Rozporządzenia Rady... [2005]. W ramach PROW 2007-2013, po pierwszym roku działalności grupa może otrzymywać pomoc finansową na założenie i działalność administracyjną oraz inwestycyjną przez pięć kolejnych lat. Kwota wsparcia jest wyliczana na podstawie rocznej wartości netto sprzedanej produkcji, wyprodukowanej w gospodarstwach członków grupy i nie przekracza kwoty: 100 tys. Euro w pierwszym i drugim roku, 80 tys. Euro w trzecim roku, 60 tys. Euro w czwartym roku i 50 tys. Euro w piątym roku [Lipińska 2008, Mickiewicz i Wawrzyniak 2011].

METODYKA BADAŃ

Badania zostały przeprowadzone w 2011 roku, na 30 członkach Zrzeszenia Producentów Rolnych gospodarujących w Gminie Biała, położonej na terenie województwa opolskiego. Grupa producencka została założona w 2000 roku i funkcjonuje do dziś w formie zrzeszenia. Obecnie w skład grupy wchodzi 180 członków zrzeszonych, a także 70 członków współpracujących nieformalnie. Składka członkowska jest niska i wynosi 50 zł rocznie. Trzoda chlewna jest produkowana w cyklu zamkniętym, a warunki środowiskowe w gospodarstwach należących do grupy są zbliżone. Odbiorcami tuczników są trzy duże zakłady mięsne, tj. „Sokołów”, „Animeks” oraz „PKM Duda”, z którymi grupa ma podpisane umowy kontraktacyjne na sprzedaż żywca wieprzowego.

Do przeprowadzenia analizy działalności wybranej grupy producenckiej posłużono się następującymi metodami: analizą literatury, analizą źródeł, kwerendą, wywiadem bezpośrednim, analizą statystyczną.

W kwestionariuszu wywiadu respondenci odpowiadali m. in. na pytania dotyczące:

- wieku,
- stażu pracy w rolnictwie,
- okresu prowadzenia gospodarstwa,
- podstawowego źródła utrzymania,
- posiadanego wykształcenia,
- liczby członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie,
- okresu członkostwa w grupie producenckiej,
- okresu prowadzenia produkcji trzody chlewnej,
- powierzchni gospodarstwa,
- stanu i obsady inwentarza żywego,
- rasy świń utrzymywanych w gospodarstwie,
- spełnienia wymogów dotyczących budynków inwentarskich określonych w rozporządzeniu MRiRW w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich [Rozporządzenie... 2003],
- sposobu żywienia zwierząt,
- wpływu członkostwa w grupie producenckiej na zwiększenie skali produkcji,
- stopnia zadowolenia ze współpracy z zakładami mięsnymi.

WYNIKI

Spośród ankietowanych członków zrzeszenia, najmniej liczną grupę stanowili producenci w wieku 20-30 lat, co stanowiło zaledwie 13% badanych. W przedziałach wiekowych 31-40 lat, 41-50 lat i 51-60 lat znajdowało się kolejno 30, 30 i 27% badanych. Struktura wiekowa hodowców w grupie producenckiej potwierdza obowiązującą w Polsce tendencję, że wśród rolników obserwuje się przewagę ludzi starszych, choć powoli sytuacja ta ulega zmianie [Strzelecki 2010].

Największa grupa badanych rolników (37%) zajmowała się rolnictwem 11-20 lat. 30% respondentów deklaroowało staż pracy w przedziale 21-30 lat, a 20% badanych twierdziło, że pracuje w tym sektorze od 1 roku do 10 lat. Najmniej producentów utrzymywało, że wykonuje zawód rolnika 31-40 lat (10%) oraz 41-50 lat (3%).

Równy 50% rolników prowadziło własne gospodarstwo 11-20 lat. 33% ankietowanych gospodarowało 1-10 lat. Identyczna liczba producentów prowadziła gospodarstwo 21-30 lat oraz 31-40 lat (7%). Najmniej liczną grupę stanowili rolnicy prowadzący gospodarstwo 41-50 lat (3%).

Zarówno struktura stażu pracy w rolnictwie, jak i okres prowadzenia własnego gospodarstwa pokazuje, że wśród ankietowanych członków grupy znalazły się zarówno osoby doświadczone w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej w branży rolniczej, jak i takie, które dopiero rozpoczynają pracę w tym sektorze.

Niestety sytuacja w rolnictwie skutecznie zniechęca młodych ludzi do podejmowania pracy we własnym gospodarstwie rolnym. Dane statystyczne wyraźnie wskazują na ogólny spadek liczby młodych rolników i proces porzucania przez nich działalności rolniczej, dlatego powinno się uruchomić dodatkowe programy wsparcia oferowanego przez UE w ramach I filara WPR [Opinia... 2011].

Produkcja rolnicza dla ponad połowy respondentów (53%) nie wystarczała na zaspokajanie ich potrzeb finansowych i w związku z tym byli oni zmuszeni podejmować dodatkowe prace zarobkowe. Dla 47% ankietowanych członków grupy producenckiej podstawowym źródłem dochodu było prowadzone gospodarstwo rolne.

Istotnym faktem jest to, że 20% respondentów posiadało wykształcenie wyższe rolnicze. Podobny wynik został osiągnięty w przypadku wykształcenia zawodowego rolniczego oraz nierolniczego. 18% respondentów ukończyło średnią szkołę nierolniczą, a 10% średnią szkołę rolniczą. Równy po 6% objętych badaniem miało wykształcenie podstawowe i wyższe nierolnicze.

Wielu rolników, którzy nie posiadali wykształcenia w kierunku rolniczym, swoją wiedzę z zakresu produkcji żywca wieprzowego uzupełniało, dzięki szkoleniom organizowanym przez grupę producencką oraz opierało się na doświadczeniu zdobytym przez osoby, po których dziedziczyli oni swoje gospodarstwa (najczęściej byli to rodzice).

Na pytanie dotyczące liczby członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym respondenci najczęściej odpowiadali, że było to pięć osób – 30%, 20% ankietowanych deklaroowało, że we wspólnym gospodarstwie pozostają trzy osoby, a 17% badanych stwierdziło, że we wspólnym gospodarstwie pozostają cztery osoby. Równy po 10% respondentów zaznaczyło, że w gospodarstwie domowym pozostaje dwie i siedem osób. 13% stanowiło sześć osób pozostających w jednym gospodarstwie domowym.

Do typowych cech rodzinnych gospodarstw rolnych w Polsce należy udział niemal wszystkich członków rodziny w produkcji. Dzieci z tych rodzin od najmłodszych lat

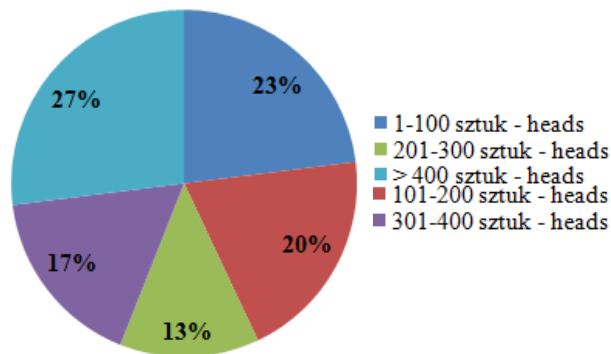
uczestniczą nie tylko w pracach gospodarstwa domowego, lecz także w pracy zawodowej rodziców. Podobnie było w przypadku badanych gospodarstw.

Połowę wśród ankietowanych stanowili rolnicy należący do grupy producenckiej 7-9 lat (50%). Następną silną grupą byli członkowie ze stażem działalności w zrzeszeniu 4-6 lat – 44%. Równy po 3% respondentów deklarowało swoją przynależność do grupy przez 10-12 lat i 13-15 lat. Można stwierdzić, że ankietowani rolnicy, zrzeszeni w grupie producenckiej z Białej, należeli do grona członków z wieloletnim stażem.

36% badanych prowadziło produkcję trzody chlewnej przez 6-10 lat, następnie równo po 20% stanowili rolnicy zajmujący się tą gałęzią produkcji 1-5 lat oraz 11-15 lat. Najmniejszy odsetek rolników stanowili producenci z najdłuższym stażem, równo po 7% miały przedziały 16-20 lat, 21-25 lat, 31-35 lat, a zaledwie 3% stanowili rolnicy ze stażem 26-30 lat. Można zatem stwierdzić, że mała liczba producentów posiadających największe doświadczenie, mogła być związana z przekazywaniem gospodarstw młodszemu pokoleniu.

W grupie producenckiej przeważały gospodarstwa o średnim areale 21-40 ha (40%), 30% gospodarstw miało areal 61-80 ha, a 20% – 41-60 ha. Pozostałe 10% stanowiły gospodarstwa skrajnie małe i skrajnie duże, w odniesieniu do pozostałych. Poniżej 20 ha areалу deklarowało 3% rolników, a 7% badanych członków zrzeszenia miało powyżej 81 ha posiadanych gruntów. Z badań wynika, że połowa producentów dzierżawiła grunty rolne (50%), a średni areal dzierżawionej ziemi wynosił 13,6 ha.

Boguta i in. [2008] wykazali, że wśród gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną największy udział, tj. 61%, stanowiły gospodarstwa produkujące do 100 sztuk tuczników, co świadczy o dużym rozdrobieniu krajowej produkcji żywca. W porównaniu do z tymi badaniami, udział procentowy obsady trzody chlewnej w gospodarstwach należących do badanej grupy producentów w poszczególnych kategoriach był korzystniejszy. 27% producentów posiadało powyżej 400 sztuk trzody chlewnej, 23% ankietowanych utrzymywało 1-100 sztuk, 20% – 101-200 sztuk, a 17% badanych 301-400 sztuk. Najmniej badanych rolników produkowało 201-300 sztuk świń, co stanowiło 13% ankietowanych (rys. 1). Wyniki te świadczą o dużej koncentracji produkcji w gospodarstwach należących do grupy.

Rys. 1. Obsada trzody chlewnej w badanych gospodarstwach
Źródło: obliczenia własne.

Fig. 1. Number of pigs in analysed farms
Source: own calculations.

Według Głównego Urzędu Statystycznego w czerwcu 2010 roku 7,7% gospodarstw rolnych w Polsce posiadało 1-9 sztuk trzody chlewnej, 32% – 10-49 sztuk, 32,1% – 50-199 sztuk, 11,3% – 200-499 sztuk, a 16,9% – 500 sztuk i więcej [Powszechny... 2011].

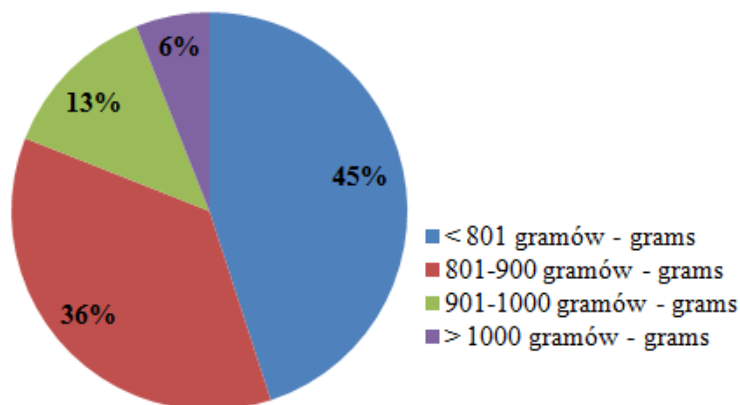
Trzeba zaznaczyć, że w większości badani producenci trzody chlewnej chcą dalej rozwijać produkcję. Plany dotyczące zwiększenia stada zadeklarowało 53% ankietowanych członków grupy producenckiej. Jednym z motywów zwiększania produkcji żywca przez rolników jest chęć podwyższenia dochodów z tuczu trzody chlewnej.

Wśród utrzymywanych przez ankietowanych świń, po stronie matecznej przewagę miała rasa Polska Biała Zwisłoucha – 50%. 27% loch używanych w rozrodzie było reprezentowane przez rasę Wielką Białą Polską, 14% stanowiły lochy rasy Pietrain, zaś najmniejszy udział – 9% – stanowiła rasa PIC.

Wariant rasy ojcowskiej użytej w rozrodzie w znaczący sposób determinuje jakość produkowanego żywca wieprzowego. Największy udział jako komponent ojcowski u respondentów stanowiła rasa Duroc – 41%, 23% rolników wykorzystywało rasę Pietrain, 18% – WBP, 9% – PIC, 5% – Hampshire i 4% – PBZ.

Dzięki współpracy ze stacjami unasienniania, producenci mieli możliwość wykorzystania dobrej jakości materiału genetycznego. Za pomocą krzyżowania odpowiednich ras można uzyskać tuczniaki charakteryzujące się odpowiednimi wartościami cech tucznych i rzeźnych.

W badanych gospodarstwach zastosowano do krzyżowania po stronie ojcowskiej typowe rasy wysokomięsne. Wpłynęło to w znaczącym stopniu na poprawę parametrów tuczu świń produkowanych przez hodowców, aż 45% tuczników osiągało przyrosty wynoszące poniżej 801 g, a 36% świń w badanej grupie przyrastało w granicach 801-900 g/dobę. Znaczny udział tuczników był rejestrowany w przedziale 901-1000 g/dobę (13%). Około 6% produkowanych przez zrzeszenie tuczników przyrastało powyżej 1000 g/dobę (rys. 2).

Rys. 2. Średnie przyrosty dobowe tuczników w badanych gospodarstwach

Źródło: obliczenia własne.

Fig. 2. Average daily gains of fatteners in analyzed farms

Source: own calculations.

Zastosowanie do krzyżowania ras wysokomięsnych wpłynęło nie tylko na polepszenie parametrów użytkowości tucznej świni produkowanych w gospodarstwach zrzeszenia, bowiem zaobserwowano również znaczącą poprawę parametrów użytkowości rzeźnej. Około 40% tuczników produkowanych w grupie producenckiej kwalifikowano według systemu SEUROP do klasy U. Najwięcej sprzedawanych tuczników otrzymywało natomiast klasę E (47%). Do najwyższej klasy mięsności S kwalifikowało się około 13% świni.

W badanej grupie średnia produkcja w przeliczeniu na jedno gospodarstwo wynosiła około 300 sztuk trzody chlewnej o mięsności około 56,0%. Tuczniaki przyrastały dziennie średnio 870 g. W gospodarstwach należących do innej grupy, badanej przez Borecką [2006], produkujących średnio 300-350 sztuk tuczników, zawartość mięsa w tuszy była większa i wynosiła średnio 57,1%. Dzielne przyrosty masy ciała tuczników, w porównaniu ze Zrzeszeniem Producentów Rolnych Gminy Biała, były natomiast niższe i wynosiły około 700 g/dzień. Większość objętych ankietą członków opisywanej grupy producenckiej, tj. 67%, prowadziło produkcję tuczników w budynkach uniwersalnych (służących wielu celom lub adaptowanych na chlewnie). Produkcję w budynkach specjalistycznych prowadziło 33% hodowców.

Z przeprowadzonych badań wynika, że chociaż w większości produkcja odbywała się w budynkach uniwersalnych, to w 70% spełniały one wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich. Około jedna trzecia budynków (30%) nie spełniała owych wymagań. Z pewnością dobre warunki środowiskowe, jakie zapewniono produkowanym świniom, miały spory wpływ na uzyskanie wysokich wyników użytkowości tucznej i rzeźnej utrzymywanych zwierząt.

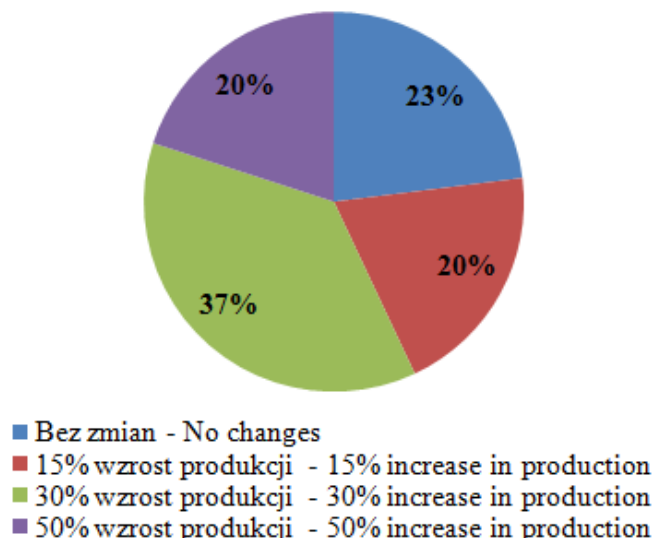
Duży wpływ na osiągnięte wyniki produkcyjne miał stosowany system żywienia. W badanych gospodarstwach zdecydowanie przeważało karmienie „na sucho” – 90%. Karmienie „na mokro”, występowało tylko w 10% analizowanych gospodarstw. Ponadto pasza była zadawana w większości gospodarstw bez ograniczeń – 87%. W pozostałych 13% gospodarstw normowano ilość podawanej paszy podczas tuczu.

Wśród badanych gospodarstw przeważało tradycyjne żywienie zwierząt, czyli stosowanie przez ankietowanych pasz gospodarskich z dodatkiem koncentratów – 70% przypadków. Tylko 30% ankietowanych stosowało bardziej nowoczesny sposób żywienia, w oparciu o mieszanki pełnoporcjowe, najczęściej z zakupu.

Działanie w grupie producenckiej może mieć istotny wpływ na wielkość produkcji wytwarzanej przez jej członków. W przypadku badanego zrzeszenia, ponad 1/3 ankietowanych rolników (37%) zwiększyła skalę produkcji o 30% właśnie po przystąpieniu do grupy producenckiej. Nieco mniej ankietowanych (23%) deklarowało, że nie zwiększyło skali produkcji. Po 20% respondentów zwiększyło skalę produkcji o 15 i o 50% (rys. 3).

Obserwowany wzrost skali produkcji, związany z przynależnością do grupy producenckiej, był możliwy dzięki zapewnieniu przez nią stałego rynku zbytu i ustabilizowanych cen za sprzedawany żywiec wieprzowy. Bardzo ważna była również wzajemna pomoc członków grupy, na przykład wspólne wykorzystanie maszyn rolniczych. Ponadto istotną korzyścią integracji rolników było organizowanie przez grupę inseminacji, z wykorzystaniem nasienia z pewnego źródła, dobrej jakości.

Ważną rolę w zwiększeniu produkcji tuczników w gospodarstwach należących do grupy odegrały umowy kontraktacyjne, podpisywane corocznie z odbiorcami tuczni-

Rys. 3. Zmiany skali produkcji w gospodarstwach po wstąpieniu do grupy producenckiej
Źródło: obliczenia własne.

Fig. 3. Production scale changes on farms after joining producers group
Source: own calculations.

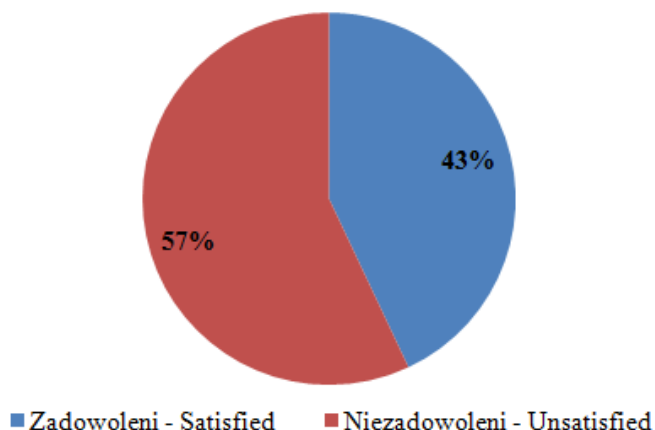
ków, które z roku na rok przewidywały sprzedaż większej liczby zwierząt do zakładów mięsnych. Dzięki uczestnictwu w grupie producenckiej rolnicy mieli także możliwość wzmocnienia swojej siły w pertraktacjach handlowych z dostawcami środków do produkcji, a ich zakup po niższych cenach przyczynił się do zmniejszenia kosztów tuczu.

Na rysunku 4 zobrazowano, w jakim stopniu współpraca z zakładami mięsnymi spełniała oczekiwania ankietowanych – 57% rolników nie było zadowolonych ze współpracy z zakładami mięsnymi. Brak satysfakcji producentów ze współpracy był spowodowany tym, że większość respondentów uważała, iż wynegocjowane ceny żywca wieprzowego były zbyt niskie. Porównanie cen sprzedaży żywca wieprzowego do zakładów mięsnych ze średnimi cenami rynkowymi potwierdziło, że zbyt mocno się różniły.

W 2010 roku Zrzeszenie Producentów Rolnych Gminy Biała sprzedawało tuczniki po około 3,93 zł/kg żywca wieprzowego. Średnia cena trzody chlewnej w Polsce w 2010 roku, wyliczona przez Główny Urząd Statystyczny, wyniosła natomiast 3,89 zł/kg. Zestawienie cen pokazuje, że w 2010 roku średnia cena sprzedanej w grupie trzody była nieznacznie wyższa od średniej ceny świń w kraju.

Podstawowym elementem ciągłości produkcji w zakładach mięsnych jest zapewnienie regularnych dostaw żywca wieprzowego, co – według Knoblauch i Kisiela [2003] – potwierdza około 80% respondentów reprezentujących te zakłady. Badania przeprowadzone przez ten sam zespół autorów wykazały, że ponad 97% ankietowanych producentów trzody chlewnej może być usatysfakcjonowanych ze współpracy w ramach grupy producenckiej, co było spowodowane m. in. dobrą kooperacją z zakładami mięsnymi [Knoblauch i Kisiel 2004].

Rys. 4. Satysfakcja producentów ze współpracy z zakładami mięsnymi

Źródło: obliczenia własne.

Fig. 4. Satisfaction from the cooperation with meat plants

Source: own calculations.

PODSUMOWANIE

Obecna sytuacja na rynku trzody chlewnej w Polsce sprawia, że producentom żywca wieprzowego coraz trudniej jest uzyskiwać dochód z produkcji tuczników. Znaczne wahania cen żywca i środków do produkcji rolnej przyczyniają się do obniżenia opłacalności tuczu świń. Zła koniunktura na rynku powoduje, że pojedynczemu producentowi trudno jest sprostać m. in. dużemu wzrostowi cen pasz, które mogą stanowić nawet do 75% kosztów tuczu. Jedną z możliwości poprawy położenia gospodarstw produkujących żywca wieprzowy może być ich integracja w grupy producenckie, czego przykładem jest działalność Zrzeszenia Producentów Rolnych Gminy Biała. Po wstąpieniu do grupy producentów gospodarstwa członkowskie zwiększyły efektywność produkcji. Wspólna wymiana doświadczeń i zastosowanie w rozrodzie ras wysokomięsnych spowodowały znaczne poprawienie użytkowości tucznej i rzeźnej produkowanych tuczników.

Ponad połowa ankietowanych członków zrzeszenia nie była zadowolona ze współpracy z zakładami mięsnymi. Wynikało to z tego, że respondenci uważali, iż ceny wynegocjowane z zakładami mięsnymi były zbyt niskie. Porównanie średnich cen sprzedaży tuczników przez grupę ze średnimi cenami rynkowymi, potwierdziło, że producenci zrzeszenia otrzymywali nieznacznie wyższe ceny. Wyniki badań potwierdzają, że integracja pozioma producentów żywca wieprzowego zwiększa konkurencyjność zrzeszonych hodowców. Poprawie musi ulec współpraca grupy z zakładami mięsnymi, szczególnie w zakresie umów kontraktacyjnych.

LITERATURA

- Banaszak I., 2005. Agricultural Producer Groups in Poland – Empirical Survey Results. Humboldt University of Berlin, Berlin.
- Boguta W., Gumkowski Z., Martynowski M., Norbert G., Olejnik M., Piechowski A., Starczewski J., Tchórzewski H., Wasielewska S., Ziejewska K., 2008. Perspektywy rozwoju grup producentów rolnych do roku 2013. KRS, Warszawa.
- Borecka A., 2006. Efektywność ekonomiczna i rynkowa gospodarstw trzodowych funkcjonujących w grupie producenckiej. Zesz. Nauk. AR Wroc. Roln. 540, 77-81.
- Bruynis C., Goldsmith P.D., Hahn D.E., Taylor W.J., 2001. Critical Success Factors for Emerging Agricultural Marketing Cooperatives. J. Coop. 16, 14-24.
- Catelo M., Costales A., 2008. Contract Farming and Other Market Institutions as Mechanisms for Integrating Smallholder Livestock Producers in the Growth and Development of the Livestock Sector in Developing Countries. FAO.
- Gołaszewska B., 2004. Szanse i bariery funkcjonowania grup producenckich w Polsce. Roczn. Nauk. SERiA 6(1), 55-61.
- Knoblauch L., Kisiel R., 2003. Korzyści zakładów mięsnych wynikające ze współpracy z grupami producenckimi. Roczn. Nauk. SERiA 5 (2), 94-97.
- Knoblauch L., Kisiel R., 2004. Procesy integracyjne w sektorze mięsa wieprzowego na przykładzie grup producenckich z terenu Polski północno-wschodniej. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn.
- Lemanowicz M., 2004. Czynniki sukcesu rolników działających w grupach producentów rolnych. Roczn. Nauk. SERiA 6 (1), 127-132.
- Lipińska I., 2008. Finansowe wsparcie funkcjonowania grup producentów rolnych. J. Agribus. Rural Dev. 3 (9), 1-11.
- Mickiewicz A., Wawrzyniak B.M., 2011. Kierunki rozwoju systemu wsparcia dla grup producentów rolnych. J. Agribus. Rural Dev. 2(20), 103-113.
- Miesięczna analiza sytuacji rynkowej na podstawowych rynkach rolnych. 2013. ZSRIR, MRiRW, Warszawa.
- Nasalski Z., 2008. Structural Gap in the Links Among Agribusiness Enterprises. Olszt. Econ. J. 3 (1), 103-113.
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przyszłości młodych rolników w Europie (opinia z inicjatywy własnej). 2011. EKES. Dz. Urz. UE 2011/C 376/19.
- Ortmann G.F., King R.P., 2007. Agricultural Cooperatives I: History, Theory and Problems. Agrekon. 46 (1), 40-68.
- Pogłowie trzody chlewnej wg stanu z końca listopada 2012 roku. 2013. GUS, Warszawa.
- Powszechny Spis Rolny – Zwierzęta gospodarskie i wybrane elementy metod produkcji zwierzęcej. 2011. GUS, Warszawa.
- Promocja tworzenia grup producentów rolnych. 2011. MRiRW, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich, Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich. 2003. Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. 2005. Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005.
- Schulze B., Schlecht S., 2009. Changing relationship in the meat industry – one the future on livestock marketing cooperatives in Germany. VII International PENSA Conference. Sao Paulo, Brazil, 1-17.
- Strzelecki P., 2010. Projekcja liczby pracujących w rolnictwie indywidualnym w Polsce w latach 2008-2035. Zesz. Nauk. SGH 6, 1-51.
- Szczebiot-Knoblauch L., Kisiel R., 2004. Stan integracji poziomej u progu wstąpienia do Unii Europejskiej. Roczn. Nauk. SERiA 6 (3), 216-220.

- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw. 2000. Dz.U. Nr 88, poz. 983, z późn. zm.
- Zarafshani K., Rostamitabar F., Hosseininia G., Akbari M., Azadi H., 2010. Are Agricultural Production Cooperatives Successful? A Case Study in Western Iran. *American-Eurasian J. Agric. & Environ. Sci.* 8(4), 482-486.

ANALYSIS OF ACTIVITY IN SWINE PRODUCERS GROUP BASED ON AGRICULTURAL PRODUCERS ASSOCIATION IN BIAŁA DISTRICT

Summary. The process of pigs producer groups formation in Poland is quite dynamic. Currently on the pork market 181 groups operate, which includes about 4000 swine producers. The aim of this study was to characterize the activities of the Agricultural Producers Association in Biała District. The research tool was a personal questionnaire and the research sample consisted of 30 farmers. It has been shown that after joining the producers group, the investigated households reported an increase in sales volume and improved the flock production parameters. Majority of the respondents were not satisfied with the cooperation with meat processing companies.

Key words: swine, producer groups, benefits from membership in group, horizontal integration, pork market

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 12.03.2013

*Do cytowania – For citation: Knecht D., Środoń S., 2013. Analiza działalności grupy producentów trzody chlewnej na przykładzie zrzeszenia producentów rolnych gminy Biała. *J. Agribus. Rural Dev.* 1(27), 107-117.*